

Türkiye Eğitim Dergisi

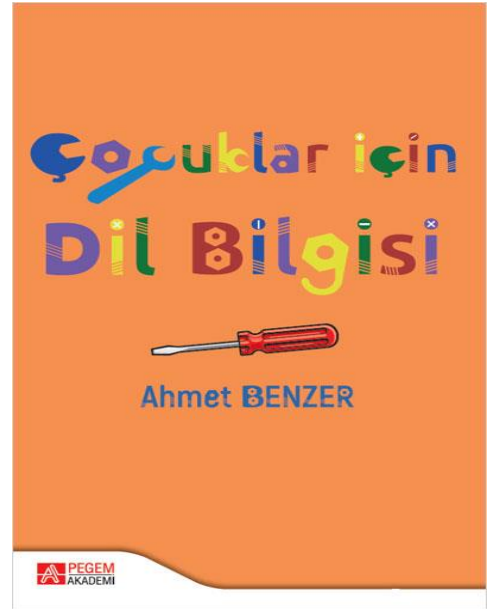
(2024) Cilt 9, Sayı 1, s. 197-199

Çocuklar için Dil Bilgisi

Şenay Meral ZEYTİN¹

Kitap İncelemesi/ Book Review

Dil bilgisi öğretimi, dilin doğru ve etkili kullanımında önemli bir yere sahiptir. Dil bilgisi; dilin seslerini, sözcüklerini ve cümlelerini inceleyerek doğru düşünmemize ve kendimizi doğru ifade etmemize yardımcı olur. Dil bilgisi öğretimi; temel dil becerilerinin öğretiminden ayrı olarak ele alınamaz ve bu becerileri destekleyici, açıklayıcı ve örgütleyici etkinlikleri içerir. Dil bilgisi; bir metni okuma, anlama ve üretmenin anahtarıdır; öğrencilerin okuma ve yazma becerilerini geliştirmek ve dilin iyi kullanılmasını sağlamak amacıyla öğretilir. Dil bilgisi öğretiminde, konu ve kuralların ezberletilmesi yerine sezdirilmesine, dilin işlevsel kullanımına önem verilmelidir.

Ahmet Benzer, tarafından kaleme alınmış olan “Çocuklar için Dil Bilgisi” adlı kitabın birinci baskısı Ekim 2021’de Pegem Akademi Yayıncılık’tan yayımlanmıştır. İncelemede bu baskıdan ve ikinci baskıdan yararlanılmıştır. Kitabın birinci ve ikinci baskısı renkli basım olup sayfa sayısı üç yüz yetmiş ikidir. Kitabın kapağında görsel olarak kullanılan anahtar ve tornavida metafor oluşturmaktadır. Yazar; dili başkaları tarafından üretilen bir oyuncak arabaya benzetir, dağılan ya da kırılan bir oyuncak arabayı tamir etmek için ihtiyaç duyulan tornavida gibi araçları, dil bilgisine benzetir. Yazara göre dilin parçalarını bir araya getirip yeni bir cümle oluşturmak için ya da bir cümleyi parçalarına ayırmak için kullanılacak olan araç dil bilgisidir. Kitabın arka kapağındaki yazı kitap kapağını ve içeriğini açıklar niteliktedir.

Kitabın yazarı Ahmet Benzer, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında görev yapmaktadır. Bu kitabın incelenme sebebi; akademik

¹ Dr.Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, meralsenay8@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5245-3034

çalışmaların içerisinde bulunan bir yazar tarafından 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi dil bilgisi konularının bir araya getirilerek bütüncül ve anlaşılabilir bir şekilde sunulmuş olmasından dolayıdır. Prof. Dr. Ahmet Benzer, Türkçe eğitimi alanındaki akademik çalışmalarıyla dil bilgisi öğretimine önemli katkılarda bulunmuştur. Dil bilgisi kurallarının öğrencilere sezdirilerek öğretilmesi gerektiğini savunan Benzer, bu yaklaşımın dilin işlevsel kullanımında ve öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede etkili olduğunu belirtir. Çalışmalarında dil bilgisi öğretiminin sadece kuralları ezberletmekten ibaret olmadığını, dilin doğru ve etkili kullanımını destekleyecek yöntemler ve teknikler kullanılması gerektiğini vurgular.

Kitap, yazar tarafından dil bilgisinin işlevi hakkında bilgilendirme yapılan “Dil Bilgisi Ne İşe Yarar?” başlıklı giriş yazısıyla başlamaktadır. Bu yazı ile kitabın içerisinde yer verilmiş olan dil bilgisi konularının neden öğrenilmesi gerektiğine dair çocukların zihninde canlanan sorulara cevap vermeye çalışılmıştır. Çocuklar; çoğunlukla okullarda, sınavlarda görerek öğrenmek için kendilerini mecbur hissettikleri dil bilgisi konularına hayatın içerisinde bir yer bulamamaktadır. Benzer’in; dil bilgisini bilmenin başka dilleri öğrenmeyi kolaylaştırdığını, Türkçenin işleyiş mantığının öğrenilmesine fayda sağladığını kitabın başında belirtmesi çocukların dil bilgisi konularına yaklaşımlarında farklı bir bakış açısı kazanmalarını sağlayabilir. Dil bilgisinin işlevi hakkındaki bilgilerin ardından kitap, her sınıf seviyesinde dil bilgisi konularını tasnif ederek sayfa numaralarının verildiği içindekiler bölümüyle devam etmektedir. Sınıflara göre dil bilgisi konularının tasnifinin yapılması çocukların bireysel çalışmalarını ve ailelerin takibini daha kolay hâle getirmektedir. Kitabı edinmiş olan bir ortaokul öğrencisi rehber ihtiyacı duymaksızın kitaptan faydalanabilir.

Kitap on üç bölümden oluşmaktadır. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında yer alan bütün dil bilgisi konuları bu bölümlerin alt başlıklarında yer bulmuştur. Bu yönüyle de kitap, bir öğrencinin bütün ortaokul döneminde (5, 6, 7, ve 8. Sınıf) faydalanabileceği bir kaynak hâline gelmektedir. Kitaptaki tanımlar, öğrencilerin ve konuyu hiç bilmeyen herhangi bir kişinin kolaylıkla anlayabileceği şekildedir. Kitabın her bölümü etkinliklerle zenginleştirilmiştir. Etkinlikler; güncel haberlerden, bilimsel çalışmalardan, teknolojik gelişmelerden, tarihten, sinemadan, kültürel etkinliklerden faydalanarak dil bilgisi konularını öğretirken bu alanlara yönelik olarak çocukların farkında olmadan bilgi edinmesini de destekler niteliktedir. MEB’in son dönemde LGS’de benimsemiş olduğu “yeni nesil soru” şeklinde tabir edilen soru tarzlarına benzer nitelikteki etkinlikler öğrencilerin düşünme, yordama ve çıkarım yapma yönlerini de geliştirmektedir. Kitapta doksan beş etkinlik mevcuttur. Etkinliklerin tamamı detaylı bir şekilde çözümlenerek cevap anahtarı kısmına alınmıştır. Kitabın son bölümünde kaynakçaya yer verilmiştir.

Kelimede anlam konusunun dil bilgisi konularının içerisinde ele alınmış olması göze çarpan bir eksiklik olmuştur. Kitapta beşinci sınıf dil bilgisi konuları içerisinde ele alınmış olan “kelimede anlam” başlığı, cümlede anlam ve parçada anlam konularının da kitap içerisinde ele alınması yönünde beklenti oluşturabilir. Ayrıca anlama dayalı olan bu konuların dil bilgisi kitabında yer alması beklenen bir durum değildir. Bununla beraber kitapta bazı konular okullardaki işlenişinden farklı olarak ele alınmıştır. Bu durum da kitaptan faydalanacak öğrencilerin ikilem yaşamasına sebep olabilir. Yedinci sınıf dil bilgisi konularından ek fiilin kitapta ele alınışı MEB’in ders kitaplarından ve planından farklıdır. Kitapta, “Kiplik ve Görünüş” ifadelerine yer verilirken okullardaki ders planlarında ve ders kitaplarında bu ifadelerle yer verilmemesi kitabı kullananların ikilem yaşamasına sebep olabilir. Benzer şekilde bir ikilem de sekizinci sınıf konusu olan “fiilde çatı” başlığında

görülmektedir. Kitapta “Çatı” başlığında etken, edilgen, ettirgen, işteş alt başlıklarıyla konu işlenmiştir ve nesnesine göre çatı konusuna yer verilmemiştir. Fakat MEB’in sekizinci sınıf ders kitaplarında konu ele alınırken sadece “etken, edilgen, geçişli, geçişsiz” alt başlıklarına yer verilmektedir. LGS soruları da bu içeriğe göre sorulduğu için “Çocuklar için Dil Bilgisi” kitabındaki ilgili bölüm eksik kalmıştır. Kitabın on üçüncü bölümü, yedinci sınıf dil bilgisi konusu olan “Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları” başlığını taşımaktayken bu başlığın altında sekizinci sınıf dil bilgisi konusu olan “Dil Bilgisine Dayalı Anlatım Bozuklukları” başlığına da yer verilmesi karışıklığa sebebiyet vermiştir.

“Çocuklar için Dil Bilgisi” kitabı öğretmenler için de pratik ve faydalı bir kaynaktır. Öğretmenlere her sınıf düzeyinde işleyecekleri bütün dil bilgisi konularını bir arada ve sınıflandırarak sunan bu kitap, ders esnasında öğretmenlerin işini kolaylaştırarak daha çok zaman kazandırmaktadır. Kitap içeriğinin öğrenci seviyesine uygun örnekleri ve çağa uygun etkinlikleri barındırması da dersi hem öğretici hem de etkileyici kılmaktadır. Kitap aynı zamanda ebeveynler için de kolay anlaşılır ve takip edilebilir niteliktedir. Türkçeyi konuşan ve bu kuralları unutmaya yüz tutmuş yetişkinler için de hatırlatıcı ve yeterince açıklayıcı bir kaynaktır. Yalnızca örnekleri ve etkinlikleri tamamen çocuklara odaklı olduğu için yetişkinler için yetersiz bulunabilir. Bu şekilde hazırlanmış, güncel örnekleri daha çok kullanan ve Türkçenin dil bilgisi kurallarının tamamına yer veren yetişkinlere yönelik bir kaynak kitabın yazılması da faydalı olabilir.

“Çocuklar için Dil Bilgisi” eseri güncel ve yeni baskıları yapılan bir eserdir. Bu eserin incelenmesinin sebebi çocuklara dil bilgisini ortaokulun bütün kademelerini kapsayacak şekilde işleyen bir kitap olmasından kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak Benzer’in söz konusu eseri, çocukların Türkçeyi daha iyi tanmasına rehberlik edecek, eğlenerek öğrenmelerini sağlayacak ve ortaokullarda işlenen Türkçe derslerindeki dil bilgisi konularının öğrenilmesine yardımcı olacak bir eserdir. Bu eser, hem bireysel çalışan öğrencilerin dil bilgisini öğrenmelerine yardımcı olacak hem de öğretmenlerin etkili örnekleri bir arada bulmasını sağlayacaktır. Öğrencilerin dil bilgisi öğrenmeleri açısından öğretmenlerin ise dil bilgisi öğretmeleri açısından bu eserin faydalı olacağı söylenebilir.

Kaynakça

Arıcı, A. F. ve Ungan, S. (2017). Yazılı Anlatım El Kitabı, Ankara: Pegem Akademi.

Benzer, A. (2021). Çocuklar için Dil Bilgisi. *Pegem Akademi*.

Benzer, A. (2022). Çocuklar için Dil Bilgisi. *Pegem Akademi*.